

Zdenka Mihelič

SPOT praznuje 70 let

Letošnji SPOT v Breginju

Na Slovenskem planinskem orientacijskem tekmovanju (SPOT) Breginj 2025, ki ga je pod okriljem Mladinske komisije (MK) PZS organiziralo PD Kobarid, se je 17. in 18. maja pomerilo 272 tekmovalcev v 65 najboljših ekipah iz šestih področnih orientacijskih lig, in sicer Podravske, Savinjske, Gorenjsko-Dolenjske, Rogaške, Primorske lige in lige Smrekovec. Po posameznih kategorijah so državni prvaki postali tekmovalci iz planinskih društev Žalec (A in B), Poljčane (C in E), Velenje (D) in Vitanje (F). Najuspešnejši bodo Slovenijo jeseni zastopali na balkanskem tekmovanju v planinski orientaciji.

Letošnji SPOT Breginj 2025 je bil zahteven planinsko-orientacijski izziv, začinjen z muhastimi vremenskimi razmerami. Planinska orientacijska tekmovanja so sicer ena najbolj priljubljenih metod učenja orientacije, maj pa je že tradicionalno rezerviran za Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje. Sobotna tekma je bila trd planinski in orientacijski oreh za tekmovalce v najzahtevnejših kategorijah C in D, na nedeljskem orientacijskem vrhuncu pa so

se zbrali tudi tekmovalci iz preostalih kategorij, ki so imeli zahtevne orientacijske in vremenske razmere z dežjem in sodro. Planinci tekmovalci so morali poleg odličnega znanja iz orientacije, sposobnosti gibanja po zahtevnem terenu, splošnega planinskega znanja in dobre telesne pripravljenosti pokazati še poznavanje snovi planinske šole, na progi pa so jih čakale praktične naloge iz prve pomoči, planinskih vozlov, orientacije in dodatnega gradiva o bogati zgodovini in znamenitostih Breginjskega kota.

Državni prvaki v planinski orientaciji v kategoriji A so postali mladi planinci s POŠ Ponikva, iz istega društva, PD Žalec, prihajajo tudi zmagovalci v kategoriji B, sicer z OŠ Petrovče.

Foto Barbara Kelher

Dobili smo nove državne prvake v planinski orientaciji, in sicer v kategoriji A (učenci do 6. razreda osnovne šole) je zmagala ekipa POŠ Ponikva (PD Žalec), v kategoriji B (učenci od 7. do 9. razreda OŠ)

so državni prvaki postali mladi planinci z OŠ Petrovče (PD Žalec), v kategoriji C (mladi do 18 let) so bili znova nepremagljivi planinci iz PD Poljčane, kjer so slavili tudi v kategoriji E (člani nad 45 let). Zmage v kategoriji D (člani, starejši od 18 let) so se veselili v PD Velenje, v družinski kategoriji F pa v PD Vitanje. V osnovnošolski odprti kategoriji G so slavili v domačem PD Kobarid, v odprti I (primerljiva z E) pa v PD Žalec. Prve tri uvrščene ekipe v kategorijah B, C, D in E so se uvrstile na jesensko balkansko planinsko orientacijsko tekmovanje.

Najmlajši državni prvaki, Ponkovski planinci (POŠ Ponikva, PD Žalec), zmagovalci v osnovnošolski kategoriji A, so se kljub zahtevnosti igrivo veselili zmage: "Veseli smo zmage, da smo prvi, in to še blizu italijanske meje. Orientacijsko tekmovanje je bilo zanimivo, malo smešno, ker je bilo deževno in zelo blatno, lahko smo tudi skakali po lužah." Gvido Španring (PD Poljčane), član državnih prvakov v kategoriji E, pa je dejal: "Doživeli smo ambient najzahodnejših koncev Slovenije. Vreme nam jo je sicer malo zagodlo, a smo navajeni vsega, tako da nas tudi to ni oviralo. Vseeno je, če smo mokri od znoja ali pa od dežja. Trasa je bila speljana malo bolj planinsko, nekaj točk je bilo pa tudi orientacijsko zahtevnih." Gvido je na državni ravni prvič tekmoval že leta 1988, sodeloval je na vseh SPOT-ih, če ne s svojo ekipo, pa kot mentor osnovno- ali srednješolcem ali pa kot organizator. Nekdanji predsednik PZS in MK PZS Bojan Rotovnik (PD Šoštanj), v letih 1997 in 1998 tudi vodja Odbora za orientacijo MK PZS, je poudaril: "Planinska orientacija je vsaj zame druženje s planinci iz vse Slovenije, zato je vedno zanimiva. Tekmovalnost je vselej prisotna, a je v drugem planu; sicer se vedno potrudimo, a je prvo druženje, drugo pa obnavljanje znanja. Ukvarjamo se s planinsko orientacijo, v nadzorovanih razmerah obnovimo znanje in pridobimo marsikatero izkušnjo, ki jo lahko s pridom uporabljamo v gorskem svetu."

Dolgoletna tradicija

Planinska orientacija ima v Sloveniji že 70-letno tradicijo, predstavlja pa skupek znanj, izkušenj in uporabe tehničnih naprav za gibanje v naravi, da posameznik pridobi znanje, s katerim lahko samostojno in suvereno obvladuje gibanje v gorskem svetu. Planinska orientacijska tekmovanja so se v Jugoslaviji začela leta 1951, v Sloveniji pa je prvo tovrstno tekmovanje potekalo maja 1955. Organiziralo ga je PD Univerze v okviru I. zbora študentov planincev Jugoslavije. Dvodnevno tekmovanje, ki se ga je udeležilo 17 ekip, je potekalo na trasi Črna v Podstudencu–Ljubno ob Savinji–Travnik–Durce–Logarska dolina.

Posebno mesto med pomembnejšimi tekmovanji imajo tekmovanja, imenovana Milovanovičev memorial, ki so se začela leta 1959 v Završnici v organizaciji MK PZS in so potekala po Sloveniji in organi-

zaciji planinskih, taborniških in borčevskih društev vse do leta 1987, ko je bilo v Savinjski dolini zadnje takšno tekmovanje. V začetku šestdesetih let 20. stoletja so se začela tekmovanja za pokal Kozjaka, pokal Jelovice in pokal Šmohorja, ki so dokaj redno potekala skoraj dvajset let. Na republiški ravni so od leta 1965 naprej potekala tekmovanja, ki so hkrati pomenila kvalifikacije za jugoslovanska (državna) tekmovanja. Po letu 1975 je bil v veljavi sistem izbirnih področnih tekmovanj za kvalifikacije za republiška tekmovanja. Največje planinsko orientacijsko tekmovanje, organizirano v Sloveniji, je bilo leta 1979 na Snežniku, ko je Slovenija gostila državno prvenstvo Jugoslavije, največji uspeh na področju orientacije pa je dosegla leta 1982, ko je postala ekipni državni prvak Jugoslavije.

Starosta planinske orientacije Jože Dajnko (PD Ptuj) se je spominjal leta 1983, ko so organizirali prvo tekmo na Ptujju na zemljevidu merila 1 : 50.000: "Če se je kdo zmotil v kvadrantu, je štiri kilometre napačno iskal točko. Zemljevidi so bili stari, orientacija tako tako, vprašanja niso bila kot zdaj, večji poudarek je bil na gibanju in iskanju točk." Vmes je dejavnost malo zamrla, od leta 2000 pa je poskrbel za prepород orientacije na Ptujju. "Prva orientacija v gorskem svetu so markacije, če zbledijo, jih odstranijo ali gozdarji posekajo kakšno drevo, pride v poštev tvoje znanje uporabe zemljevida in kompasa, ki deluje tudi v dežju ali če zmanjka baterije na GPS-u. Da znaš brati zemljevid in se pravočasno obrniti, je zelo pomemb-

Ekipe PD Velenje zmagi naproti (poleg C) v najzahtevnejši kategoriji D.

Foto Barbara Kelher

na ob obisku gora, saj za orientaciste velja, da se nikoli ne izgubijo, le zaidejo iz idealne smeri."

Po letu 1996 se je vnovič začel vzpon planinskih orientacijskih tekmovanj, in sicer najprej v MDO PD Savinjske, nato so se tekmovanja razširila na skoraj vso Slovenijo. Vzpostavljen je bil sistem področnih tekmovanj (Gorenjsko-Dolenjska, Koroška, Podravska, Rogaška, Zasavska, Savinjska, Primorska liga in liga Smrekovec), po katerem se najboljše ekipe uvrstijo na Slovensko planinsko orientacijsko tekmovanje.

A orientacija nikoli ni bila le tekmovalne narave, bila je tudi sestavni del mnogih planinskih vzgojno-izobraževalnih programov, od leta 1957 v programu za prostovoljne vodnike, od leta 1959 v programu planinske šole in od leta 1960 v programu alpinistične šole.

Pomembna prelomnica je ustanovitev Odbora za orientacijo MK PZS v letu 1975. Od začetkov do danes so ta odbor vodili Jože Pezdič (1975–1979), Roman Novšak (1979–1981), Roman Sladič (1981–1983), Marijan Leban (1983–1986), Bojan Jevševar (1986), Roman Volčič (od l. 1987 do razpustitve leta 1989), Bojan Rotovnik (1997–1998), Matjaž Mandelj (1998–2000), Dušan Prašnikar (2000–2010), Matej Ogorevc (2010–2012), Matevž Zih (2012–2014), Tina Arh (2014–2023) in Blaž Čerenak (od 2023). Leta 1983 se je Planinska zveza Jugoslavije in s tem posredno tudi PZS včlanila v Mednarodno orientacijsko zvezo (IOF) in je bila njena članica vse do razpada Jugoslavije. Leta 1997 so na Menini planini pripravili prvi seminar orientacije in prekinili dolgo mirovanje na področju usposabljanj. Znotraj planinske organizacije so uvedli strokovni naziv vaditelj orientacije PZS. Do leta 2000 so vsako jesen potekali enotni seminarji orientacije, nato so se razdelili na dva dela – seminar orientacije in seminar za traserje in organizatorje planinskih orientacijskih tekmovanj (POT). Leta 2002 je v Planinski založbi izšel učbenik *Planinska orientacijska tekmovanja* s podrobnim zgodovinskim pregledom razvoja planinske orientacije, hkrati je učni pripomoček na seminarjih, tečajih in bogat vir informacij za organizatorje tekmovanj.

Izkušeni orientacist Matjaž Žohar - Biba (PD Žalec), ena od gonilnih sil planinske orientacije na Savinjskem, je obudil spomine: "Zame je letošnji SPOT tudi okrogla obletnica, saj smo prvič tekmovali in organizirali tekmo leta 1995. Vse smo že doživeli, od sonca in lepega vremena do blata in premikanja kontrolnih točk, ker so bile pod vodo. Vsak mora iti na orientacijo, da se ima dobro – ne toliko tekmovalno, kot to da spoznaš nekaj novega in nove kraje," ter dodal: "Vsa ta znanja in občutek za orientacijo nam pridejo prav ne le v hribih, ampak kjer koli, tudi med vožnjo, saj se ni mogoče povsod zanašati na navigacijske naprave." ○

Oton Naglost

Zakaj je v Vipavski dolini prepih?

Zakaj v gornji Vipavski dolini pogosto in močno piha burja, malokdo ve, tudi domačini si s tem ne belijo glave – saj tako pač je že od vsega začetka. Kdaj pa kdaj je tudi burja koristna, saj nam s svojo močjo, pa tudi blagostjo, prevetri in očisti ozračje.

Na vprašanje, kako v gornji Vipavski dolini nastane burja, še osnovnošolec pozna odgovor – to je pač čisto preprost naravni pojav. Ko v hiši pustimo odprta okna, nastane prepih, ki lahko povzroči precejšnje razdejanje po prostorih; če pa so okna odprta na več straneh neba, je učinek še večji in razdejanje po stanovanju še bolj temeljito. Kaj storiti? Otrok bi rekel, da naj zapremo okna pa se bo vse lepo umirilo. In to drži. Drži tudi, da naša dolina premore kar nekaj

Manjše okno v skali nedaleč od pohodne poti s Predmeje na Čaven. Foto Oton Naglost

